

Economie Integraal vwo 2e druk

Samenvatting hoofdstuk 17 Monetaire zaken

17.1 *Inflatie en deflatie*

Hoe kunnen veranderingen in het algemeen prijspeil gemeten en verklaard worden?

De consumentenprijsindex (CPI) is een maatstaf om de verandering in het algemeen prijspeil te meten. Het CPI wordt berekend als een gewogen gemiddelde van de partiële prijsindices. Het door het Centraal Bureau voor de Statistiek berekende CPI wijkt licht af van de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP), dat uitgaat van het gemiddelde EU-bestedingspatroon. Verder kennen we het prijspeil voor het bbp en de producentenprijsindex (PPI). Ook kan op de site van het CBS je persoonlijke inflatie worden berekend.

Inflatie en deflatie kunnen gevolgen hebben voor tal van zaken, zoals de koopkracht van de euro, de concurrentieverhoudingen met het buitenland, de verhouding tussen schuldenaar en schuldeiser, de inkomensverdeling en de bestedingen. Inflatie kan leiden tot geldillusie, waarbij veranderingen in nominale bedragen belangrijker worden gevonden dan veranderingen in reële waarden.

17.2 *Oorzaken van inflatie en deflatie*

Wat zijn de oorzaken van inflatie, dan wel deflatie?

Prijsveranderingen hebben in principe twee oorzaken: aan de bestedingenkant (toenemende bestedingen bijvoorbeeld kunnen de prijzen omhoog trekken) en aan de kostenkant (hogere kosten duwen de prijzen omhoog). Met het macro-economische vraag-en-aanbodmodel kun je laten zien of en zo ja hoe veranderingen in de bestedingen tot inflatie of deflatie leiden.

Kosteninflatie, om ons daartoe te beperken, kan vele oorzaken hebben. De lonen kunnen harder stijgen dan de arbeidsproductiviteit, de ondernemingen kunnen hun winstmarge willen opvoeren, de overheid kan de indirecte belastingen verhogen, de rente en daarmee de kosten voor ondernemingen kan stijgen en inflatie kan ook uit het buitenland 'geïmporteerd' worden.

17.3 *Soorten geld, geldschepping en banken*

Op welke manieren kan de geldhoeveelheid veranderen? En welke gevolgen kunnen die veranderingen hebben?

De binnenlandse liquiditeitenmassa ($M3$) bestaat uit de maatschappelijke geldhoeveelheid ($M1$) en de secundaire liquiditeiten. Geldschepping en -vernietiging zijn de toename respectievelijk afname van $M1$.

Substitutie heeft invloed op de samenstelling van $M1$, niet op de omvang ervan. Transformatie en wederzijdse schuldaanvaarding beïnvloeden de omvang van $M1$ wel.

Met een vereenvoudigde bankbalans kan de liquiditeit van een bank worden berekend. De minimaal wenselijke liquiditeit beperkt een bank in het verlenen van krediet. Tijdens de kredietcrisis van 2008 en erna kwam de liquiditeit en ook de solvabiliteit van diverse banken in de gevarenzone, waardoor de overheid moest ingrijpen.

17.4 *Monetair beleid*

Welke rol speelt de Europese Centrale Bank in het eurogebied?

De Nederlandse centrale bank, De Nederlandsche Bank (DNB), houdt toezicht op de 'gewone' banken en maakt zelf deel uit van het stelsel van Europese Centrale Banken, met de Europese Centrale Bank (ECB) als centraal orgaan. Inflatiebestrijding is de voornaamste taak van de ECB. Ze voert daartoe een geldhoeveelheidsbeleid, met de rentepolitiek als belangrijk instrument. Andere traditionele instrumenten zijn de kasreserveregeling en valutaswaps.

Economie Integraal vwo 2e druk

Vanaf de kredietcrisis van 2008 is de rente zo ver verlaagd, dat de grens van nul procent (*zero lower bound*) in zicht kwam. Vervolgens werd naar nieuwe instrumenten gegrepen, met name de *quantitative easing*, het op grote schaal opkopen van met name staatsobligaties om de banken tot kredietverlening aan te zetten.